

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostopna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 41.

Sreda 23. maja 1928.

Leto III.

Živel nemški proletarijat!

Rezultat državnoborskih volitev v Nemčiji je za nas še mnogo bolj razveseljiv, nego smo pričakovali. Nemški proletarijat je podal visok dokaz svoje politične zrelosti, svoje nepokolebljive zvestobe do sebe, do socializma, do zmage proletarijata na svetu. In prva naša beseda spričo te impozantne zmage je beseda naj-
toplejše zahvale vsemu zavednemu nemškemu proletarijatu, ki je s svojim nedeljskim glasovanjem zadal mednarodni reakciji prvi, glavni udarec. Kajti rezultati nedeljskih volitev se bodo v kratkem občutili v vsem evropskem političnem življenju, ki bo prisiljeno kreniti znova k politiki svobode in politiki miru. Nemški proletarijat je zmagal za sebe in za nas. Logični učinki teh volilnih rezultatov se bodo občutili v razmerju do Francije in v notranji politiki Francije, občutili se bodo zlasti pri volitvah v Angliji, ki tudi ne morejo biti več daleč. Vračamo se k situaciji, kakršna je bila za časa socialističnih vlad v Angliji in v Franciji in katero je tedaj mednarodna reakcija združena z mednarodno finančno plutokracijo strla najprej v Angliji, nato pa še v Franciji. Reakcija je odtelej praznovala svoje blazne orgije — mi, v Jugoslaviji, smo jo in jo še najhujše občutimo —, z nedeljskimi volitvami je pa ta blazna politika, ki je tvorila ob enem permanentno nevarnost za evropski mir, zlomljena, onemogočena, na mesto reakcije in vojne politike mora logično zavladati politika svobode in miru.

Zato naš pozdrav, naša zahvala in naše čestitke zavednemu nemškemu ljudstvu!

Po dosedanjih uradnih ugotovitvah (izvzemši volilni okraj Berlin-Reinechendorf, kjer niso rezultati še definitivno ugotovljeni) so dobili:

Socialisti	152	preje	131
Komunisti	54	»	45
Nacionalci	73	»	103
Centrum	62	»	69
Ljudska stranka	44	»	51
Demokrati	25	»	32
Bavarska ljud. stranka	16	»	19
Narodni socialisti			
Hakenkreuzlerji	12	»	14
Gosp. stranka	23	»	17
Kmečka stranka	8	»	?
Krščansko narodna			
kmečka stranka	13	»	?
Ljudsko-prav. stranka	2	»	?
Saška kmečka zveza	2	»	?

Vseh mandatov je 489. Glasov pa je bilo oddanih okroglo od 40 milijonov volilcev, 30 in pol milijona. Socialistična stranka je napredovala za 1,260.000 glasov in je dobila sedaj 9,111.000. Nemški nacionalci (junkerji), ki so ljubljenci Viljema in Hindenburga, so pa izgubili nad poldrugim milijon. Tudi komunisti so pridobili čez 500.000 glasov ter so svoj poraz iz leta 1924 zopet nekoliko popravili. Takrat so bili izgubili 17 mandatov, a sedaj so jih pridobili 9. Znamenje časa je tudi, da je centrum izgubil glasove in mandate, ker dela samo rimsko klerikalno ter velekapitalistično politiko.

Pri volitvah v pruski deželni zbor je pa bilo izvoljenih 450 poslancev. Socialisti so prejeli 136, napram 114, nemški nacionalci 82, napram 109, centrum 72, napram 81, komunisti 56 napram 44, nemška ljudska stranka 40 proti 45, demokrati 21 proti 27, gospodarska stranka 21 napram 17, ljudska stranka 8 proti 11, velfovci 5, poljedelska zveza 7 in ljudska ustavna stranka 2 mandata.

Socialni demokratje sami so tedaj dobili 9,111.438 glasov in 152 mandatov! Napram zadnjim volitvam so napredovali za 21 mandatov! Socialno demokratična stranka je izšla iz teh volitev kot najmočnejša stranka.

Močno so nadalje napredovali tudi komunisti, ki so dobili skupno 3,232.875 glasov (54 madat.). Napredovali so za 9 mandatov, čeprav so šli deloma razcepljeni v volilno borbo.

V nedeljo je tedaj padlo skupno nad 12,000.000 razrednih glasov. Ogromna razredna armada je to! Njena je bodočnost!

Te volitve so zopet pokazale smer, po kateri naj delavstvo krene. Ako bi bilo delavstvo enotno, bi z gotovostjo moglo v veliki nemški državi vladati, ne da bi se spuščalo v kakršnekoli kompromise z buržuazijo. Imelo bi absolutno večino. Imejmo pa vseeno vero v bodočnost, kajti ta uspeh ni slučajni uspeh, to je trden korak naprej, ki mora voditi do polne zmage.

Kako bodo ti volilni rezultati uplivali na notranjo politiko Nemčije, bomo pisali prihodnjč.

— — —

naših zastopnikov in zastopnikov žolih organizacij, ki se čutijo bolj navezane na meščanske stranke kakor na delavski razred. Največji nedostatek tega zavarovanja pa je, da starostno in invalidno zavarovanje še do danes ni izvedeno, čeprav bi se bilo moralo po zakonu izvesti že leta 1925. In naloge močnih organizacij je, da to zavarovanje zahtevajo in izvojujejo, ker buržuazija bi bila pač neumna, če bi starostno zavarovanje izvedla, dokler ga nihče ne zahteva.

V Sloveniji in Dalmaciji imamo poleg tega še pokojninsko zavarovanje za zasebne nameščence, ki ga druge pokrajine v državi sploh ne poznajo.

Pri vsem tem pa se moramo zavedati, če hočemo vso stvar resno presojati, da smo po preobratu postali del nove države, in sicer države, ki vseh teh socialnih in delavsko-varstvenih zakonov pred vojno ni poznala. Vseh teh zakonov v drugih delih države večinoma sploh ni bilo. Delovni čas znaša tam po 14 in 16 ur, v pekarnah se dela noč in dan, trgovine so odprte tudi do desetih zvečer itd. Delavstvo je čutilo to pezo socialnih razmer, toda ni se zavedalo, da je organizacija ona sila, ki ta zla s svojimi boji odpravlja. Na žal moramo priznati, da si vseh navedenih socialnih ustanov pri nas ni priborilo delavstvo samo s svojim bojem, nego očito moramo priznati, da

je naša buržuazija te stvari uvedla mnogo bolj na močan pritisk srednjeevropskega proletarijata, ki je s svojo organizatorično in moralno silo izvajal doma jako mnogo pravic proletarijatu in s tem diktiral tudi sosednim državam socialnopolitični koncept.

V socialnopolitični zakonodaji so bile torej pred vojno velike razlike med posameznimi pokrajinami. Zato je moralo biti načelo delavskega pokreta, da se enotna soc.-polit. zakonodaja razširi na vso državo ter tvori podlago za nadaljnjo graditev. Dočim so uvedene ustanove za pokrajine, kjer ni bilo prej ničesar, znaten napredek, moremo pri nas beležiti le majhen napredek, tuptam celo škodo, ali enotnost socialnopolitične zakonodaje nam nudi tudi boljše možnost za boje za delavske pravice.

Predvsem je pa potrebno, da vsi delavci, zlasti pa zaupniki poskrbe za to, da bo delavstvo natančno poznalo vso socialno zakonodajo, ker le potem more soditi, kaj je dobrega in kaj slabega ali pomanjkljivega v njej. Poznanje socialnopolitične zakonodaje je potrebno v praksi, da se delavcu ne godi krivica, potrebno pa tudi, za katere stvari se mora razredni proletarijat še boriti.

Prav potrebno se nam zdi, da bi to izobraževalno delo podvzele strokovne organizacije, na drugi strani pa k temu prispeval še tudi naš list.

Kako se klerikalci smešijo!

Klerikalni »Slovenec« se v svoji nedeljski številki skuša oprati blamaže, katero je doživel s tem, da je hotel odsotnost s. Petejana (ob priliki znane interpelacije o uredbi delovnega časa) v Narodni skupščini demagoško izrabiti proti s. Petejanu in naši stranki.

»Slovenec« hoče ublažiti vtis, ki ga je napravil med delavci članek v »Delavski Politiki« in »Volksstimme«, s katerim se je do golega razkrinkalo klerikalne lažnjivce.

Na ponovne laži »Slovenca« ne bomo odgovarjali, ker ostanemo pri tem, kar smo zadnjič ugotovili, t. j. da je interpelacija s. Petejana prišla nenadoma na dnevni red (ne da bi bil s. Petejan o tem obveščen) samo radi tega, ker ni imel g. predsednik nobenega drugega odgovora na številne druge interpelacije, ki že mesece čakajo na odgovor od strani gg. ministrov.

»Slovenec« nas hoče tudi podučiti, kaj pravijo §§ 70—77 Poslovnika Narodne skupščine.

Pri tem pa bi ga milostno prosili za pojasnilo, zakaj da dotični §§ niso veljali februarja t. l., ko je pri-

šla na dnevni red interpelacija poslanca g. Peštaja (radičevca), na katero je gosp. minister odgovarjal in se je o njej vršila obširna debata, dasi ni bil navzoč nihče od interpelantov? (Takrat je bila SDK odsotna iz skupščine radi izključitve g. Radiča.)

Zakaj ni tudi takrat predsednik interpelacije umaknil z dnevnega reda? Kedaj je predsednik kršil skupščinski poslovnik — takrat ali sedaj?

Koliko ima s. Petejan vpliva v Narodni skupščini, ve to on, Socialistična stranka in vse delavstvo Slovenije in Jugoslavije najbolje in si v tem oziru nihče ne dela iluzij, ker vsi vemo, da bo s. Petejan v Narodni skupščini imel le toliko vpliva, kolikor bo imelo socialistično delavstvo izven skupščine moči.

Kar se tiče poslušalcev, kateri s. Petejana poslušajo in razumejo v Narodni skupščini, bi omenili samo to, da je teh poslušalcev vsaj toliko, kolikor so jih imeli klerikalni poslanci, dokler so bili v opoziciji. — (Odkar pa so v vladi, sploh ne govorijo, pač pa slepo glasujejo za vse, kar jim srbska reakcija diktira.)

Kaj pomeni socialna zakonodaja in delavsko varstvo pri nas.

V marsikaterem pogledu je bila socialna in delavsko-varstvena zakonodaja v naših krajih že pred vojno v veljavi. Zato nas silno razburja, če so nove naredbe in novi zakonj v kateremkoli pogledu slabši ali celo ukinjajo pravice delavskega razreda.

V naši državi imamo na primer precej modern zakon o zaščiti delavcev. V tem zakonu je marsikaj, kar se ne izvaja. Zakon imamo, toda zadosti močnih strokovnih in političnih organizacij še nimamo, da bi se potegnile za v zakonu delavstvu že zajamčene pravice.

Nedavno je postal veljaven pravilnik o obratnih zaupnikih. Pravilnik pravzaprav ne nudi zaupnikom zakonitega varstva; pravilnik ni tak, kakršnega bi delavstvo potrebovalo in kakršnega so delavski zastopi predlagali. Tudi varstvo obratnih zaupnikov je odvisno od tega, kako dobre in močne organizacije stoje za njimi.

Imamo dalje precej modern socialnozavarovalni zakon, ki ga upravljajo danes meščanske stranke, ker imajo delodajalci polovico zastopnikov v upravi; druga, delavska polovica pa ni enotna, marveč sestoji iz

Tehnika, taktika.

Ljubljanski župan gospod dr. Puc je sporočil, da je bil iz tehničnih oziror primoran odpovedati že enkrat odloženo tajno sejo občinskega sveta.

Na dnevnem redu zadnje občinske seje je bilo več važnih točk določenih, ki naj se razpravljajo v tajni seji. Ko je javna seja končala precej kasno, je sporočil župan dr. Puc, da se bo tajna seja vršila v torek, dne 22. maja.

Tehnični oziri pa so to sejo zopet nepričakovano preprečili in onemogočili. Prilika bo še, da bomo o takih »nepričakovanih« tehničnih ozirih še govorili v javni seji. Vendar pa je tre-

ba, da takoj povemo: takih tehničnih oziror, ki zavirajo redno poslovanje občinskega sveta, ki odlagajo in zavlačujejo rešitev važnih in perečih občinskih vprašanj, takih tehničnih oziror ne bomo pustili postati stalen »dekorum« ljubljanskega občinskega sveta.

Trdimo: tajno sejo so odpovedali, ker bi se na tej seji morala rešiti naloga vprašanja magistratnega uradništva.

In, uradniško vprašanje na ljubljanskem magistratu nujno kriči po ureditvi in rešitvi.

Demokratski gerenti, radikalni komisariji in klerikalni sosvetniki so napravili med uradničtvom na magistratu tako zmedo, napravili posameznim uradnikom toliko krivic, da je nezaslišano, če morajo še danes prenašati magistratni uradniki gerentske in komisarijske krivice.

Ne kvalifikacija, ne vestnost, ne službena doba niti pragmatična določila niso bila merodajna pri nameščanju, premeščanju in napredovanju uradništva.

Gibčnost hrbteničnega mozga, sreča rodbinskih in družinskih zvez, svatov in sorodstev kakor trobijo oboji po Ljubljani, je bila merodajna za napredovanja v magistratni službi. Vrh tega pa je po njih izjavah politično pripadništvo, agitatorične sposobnosti in enako; po tem merilu so se pisali magistratnim uradnikom dekreti.

Spominjamo se, da so bili ravno demokratski najbolj glasni in so bombastično zatrjevali, da se morajo takoj popraviti vse magistratnemu uradništvu storjene in prizadejane krivice.

Vendar pa ugotavljamo: po mnenju demokratov vse te krivice, ki so notorične, niso absolutne. In, demokratski mislijo, da se popravljajo krivice magistratnim uradnikom drugače, če imajo sami magistratne vajeti v rokah in drugače, če študirajo krivice, ki jih trpe magistratni uradniki iz zakonske zveze, ki so jo sklenili s klerikalci.

Kajti: ko so imeli demokratski sami večino v personalnopravnem odseku, so izdelali obširen predlog za popravilo krivice. Čisto drugačen predlog pa so izdelali, ko so popravljali krivice v medenih tednih klerodemokratskega koruzništva.

Dasi je drugi izdelani predlog le malo popravil krivice, imamo vendar vtis, da je še drugi predlog postal naenkrat preveč širokogruden in da se pripravljajo sedaj novi predlogi, zato pa odpovedujejo tehnični oziri že odrejane in določene seje občinskega sveta.

Grda je ta igra. — Magistratno uradništvo ni »marva«. — Za živino se baranta, krivice pa se morajo po-

praviti, ker so absolutne, ker kršijo pragmatiko in zadržujejo mnogim uradnikom po pragmatiki pripadajoče prejemke.

Se eno je treba ob tej priliki poudariti: pod županom dr. Peričem je izdelal občinski svet moderno pragmatiko. Demokratski so onemogočili izvedbo te pragmatike, so jo strmo glavili pri velikem županu, omogočili pa so zato partizanstvo, osebne protokcije in — krivice, ki se vsa zadnja leta gode magistratnim nameščenecem.

Čas je sedaj, da bodo tudi magistratni nameščeneci spoznali, kako brezvestno so jih ociganili. Da je nedopustno, če mora magistratni nameščenec prositi in molelovati za to, kar mu po vseh postavah pritiče in gre. Ne gre, da mora star, izkušen vesten magistratni uslužbenec prosjati, če je po vsej krivici preteriran.

Tak sistem, kakor je sedaj na ljubljanskem magistratu, je nenormalen, je po našem mnenju nemoralen in redni administraciji skrajno nevaren.

Zato je ena najnujnejših zadev, da se to takoj in brezpogojno prav reši.

Odpovedovanje sej pa je slaba taktična poteza sedanje klerodemokratske večine in koalicije. Z odlaganjem in prekladanjem ne bodo rešili nameščenkega vprašanja!

Pa še eno: prihodnja tajna seja, ki se bo vršila v juniju, naj traja tudi pozno v noč, toda dovolj in dosti časa bo treba, da se do kraja razčistijo in preiščejo vse krivice. Popravljen krivice pa morajo veljati vsaj od dne, ko se je sestel sedanji občinski svet! Motijo se oni, ki mislijo, da bodo personalne zadeve lahko forsirano in pospešeno rešili. Tudi ta taktika, taktika forsiranega odglasovanja, taktika zaviranja debate in razprav bo doživela v ljubljanskem občinskem svetu svoj gotov polom.

Tehnični oziri, taktične mahinacije niso stvarni pogoji delazmožnosti občinskega sveta. Najmanj pa znaki pravičnega in rednega gospodarstva. Tehnični oziri, taktične mahinacije in operacije morejo zlomiti tudi vrat, to bodi memento klerodemokratski gospodi na ljubljanskem mestnem magistratu.

peti, da bi se še komu drugemu vsaj deloma tako dobro godilo, kakor njegovi korarski gospodi in njegovim 20 lesenim svetnikom belgrajskega parlamenta.

»Slovenec« v nedeljski številki pravi, da je njegova zasluga, da se je Savez kovinarjev zganil. Odkrito povemo, da mi že 30 let delamo v korist naših delavcev in da klerikalne gospode še nismo nikdar prosili pomoči, tako bi jo tudi tokrat ne.

A sedaj smo pa napravili enkrat izjemo in to proti določilom naših pravil in proti sklepom našega kongresa.

Da bo uspeh sigurnejši, smo pustili našo spomenico poškopiti s krvjo Johance z Vodic. S. Vrankar kot tajnik kovinarjev čaka navodil in blagoslova »Velikega inkvizitorja iz Rima«. Da se pa bodo ostali naši člani borili kakor levi in da ne bodo pri tem trpeli žeje, smo naročili tri sode lurske vode.

S tem mislimo, da smo vse priprave izvršili; čakamo še migljaj iz Rima, pa bo šlo »los«.

Stari in znani sodrug Vičič iz Amerike je te dni obiskal Maribor in si ogledal naše inštitucije. Pozdravljamo ga v naši sredi!

Borba med brati na Kitajskem.

Mnogo obetajoča revolucija na Kitajskem se je končno razvila v krvavo in politično borbo med nacionalisti in radikalno strujo, ki so jo nacionalisti krstili za komunistično. Ta bratomorni boj traja že mnogo mesecev. Prvi kot drugi se poslužujejo terorističnih metod. Nacionalisti so v tej borbi za premoč in oblast prišli v ospredje; opozicijo zatirajo s terorjem. Isti elementi, ki se sedaj koljejo, so še pred letom bili skupno v eni stranki in se skupno borili za osvoboditev Kitajske izpod imperialistične nadvlade tujih sil in domačih mogotev. Zgodovina kitajskih revolucij novejših dobe dokazuje, da je pot do osvoboditve težka, kajti to, da se boriš za svobodo, samo na sebi ne zadostuje. Če nisi zanjo dozorel, je ne dobiš, ker nisi kos nalogi. Ogromna Kitajska je v podložništvu, ker še ni dovolj močna, dovolj zrela, da se ga otrese ter se postavi na svoje noge. Uči se v krvi in trpljenju, zato da enkrat postane svobodna.

Umetniški in inteligenčni nivo! — Dva slovenska umetnika, muzika, dirigenta in komponista sta si skočila v lase. — Jeza tu, jeza tam. Pa ti jo končno nadebudni umetnik tako-le zarobi svojemu nasprotniku: s tem človekom ne polemiziram, ker je manj kvalificiran od mene. — Samo eno pravim: o jerum, mizererum!

»Pod lipo«, leposlovna, poljudnoznanstvena in politična revija za slovensko delovno ljudstvo. — Izšla je že 5. številka te delavske izobrazne revije, katero tako zelo potrebuje delavski razred za svojo socialistično izobrazbo in vzgojo. Vsebinska te številke je naslednja: Revolucija l. 1848 v zgodovini; France Kozar: Zakopana pravica; France Kozar: Samotna misel; Ameriške slike o stavki; Fran Pogačnik: Pozdrav; Damjan: V strojnici; S. J. Cederbaum: Dvajset ur v potniškem jerbasu; Luis Adamič: Iznajditelj in pridigar; Mile Klopčič: Polagoma; Ivan Vuk: Homo homini lupus; Čulovski: Kaj pravijo; Boris Kristan: Francoske volitve; Historicus: Preči problemi; listek. Na platnicah: Iz delavskega sportnega gibanja v Jugoslaviji; Občni zbor SK Svobode Ljubljana; »Delavska sportna združba«; II. redni občni zbor Delavskih telovadnih enot Svobode; Iz mednarodnega delavskega telovadnega in športnega gibanja. — Širite »Pod lipo«, ker je to socialistična delavska revija. Vsak izobražen delavec mora biti naročnik »Pod lipo«, jo mora brati z razumevanjem in z mislijo. Naroča se v upravi Ljubljana, Aleksandrova c. 7, za ameriške rojake v upravi Proletarca, Chicago, Ill., 3639 W. 26th Street. Stane za Jugoslavijo 46 Din letno, za Ameriko in druge dežele Dol. 1.50. Kdor še ni plačal naročnine, pa je naročnik, naj nemudoma pošlje denar na upravo. Vsi tisti pa, ki so »Pod lipo« dobili na ogled, pa je do sedaj še niso naročili, naj se takoj naroče, ker je ta številka zadnja, katero smo še poslali. To velja za vse naročnike, za Jugoslavijo kakor tudi za Ameriko. Odslej naprej dobe revijo »Pod lipo« le oni, ki bodo napram upravi izpolnili svojo dolžnost.

Ure in zlatino na mesečne obroke brez povišanih cen. Ilger, Maribor, Gosposka ulica 15.

Dnevne novice.

Oblastna konferenca SSJ za ljubljansko oblast se je izvršila v nedeljo 20. tm. v Ljubljani. Konferenca je bila stvarna in je razmotrivala zlasti organizatorične naloge oblastne organizacije. Med sklepi omenjamo zlasti, da uvede ljubljanska oblast poseben volilni sklad, in sicer na ta način, da se zviša prispevek za 20 odstotkov, to je v najnižjem razredu za 50 para, in sicer s 1. julijem tl. Pričakovati imamo volitev, zaradi tega smatramo, da je nujno potrebno,

da se sredstva za tiskovine in volilno propagando zbero že prej kakor to delajo organizacije po drugih državah. Poročilo o konferenci objavimo najbrže danes teden.

Mezdno gibanje v podjetju »Titan« v Kamniku.

»Slovenec« kar ne more mirovati, seveda pod pritiskom klerikalnega kapitala, ter komaj čaka, da bi bili delavci v tem boju poraženi. Iz same nevoščljivosti ne more tr-

Angelo Cerkvencik:

Rudolf Golouh: „Krizi“.

(K vprizoritvi v ljubljanskem teatru.)

Če veruješ, da je bog, je
če ne veruješ vanj, ga ni!
(Prosto po Gorkem.)

Ne nameravam pisati kritike. To prekušam slovenskim »strokovnjakom«, ki ob vsaki priliki zopet na novo dokazujejo svoje »strokovno«

znanje . . . Mislim namreč čisto resno, da velja sodba marsikaterega najpreprostejšega delavca v kakršnikoli umetnini baš toliko, kolikor velja sodba neobremenjenega (s prašnimi dimi celo, da mi je včasih bolj važna sodba neobramenjenega (s prašnimi knjigami srednjeveškimi razpravami

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

17

V sobi sedmega razreda so se zbrali. Deset jih je bilo. Cel klub. Predsedstvo je vodil Marko, dolg, zamišljen kmečki fant s sanjavimi očmi. Dve leti je bil urednik »Utrinkov«. Danes je odločil. Nima več časa. Učiti se mora, študirati, ker tisoče problemov je še treba pred maturo razrešiti. Ni povedal, da se ne mara več prekljati s sitnimi klubši in sotrudniki. Nehvaležen posel — biti urednik. Lani se je razvila opozicija proti njemu. Na čelu Stane, mlad, živ fant s kodrasto grivo, ki mu izzivalno pada preko sence. Nekaj novega je treba začeti. Danes ni več časa za Gregorčičeve popevke. Niti župančič ni več modern. (Urednik je zamrmral. Ni se strinjal s Stanetom. Vedno, kadar mu ni kaj ugajalo, je zamrmral, zabundal in Stane mu je dal priimek »medved Brundo«.)

Leo sedi na klopi, posluša, gleda Staneta, ki živo maha v roko in razlaga svoj načrt. Oči se mu svetijo. Poleg Marka je najstarejši. Letos gre na nabor. In v socialistični reviji je ravnokar priobčil pesmico »Prelom«.

Zrušimo gradove,
razklenimo okove . . .
Hej, bum-bum,
krogle dum-dum . . .

Govori in govori. Vsi ga poslušajo. Njegovi in urednikovi pristaši. Leo je z njim. Marko je že kapituliral. Odstopil je. Ostali so povečini kot ovce. Tako vsaj misli Stanko. Zato govori, rije s svojimi

mislimi po glavah teh mladih, nadebudnih literatov in borcev. »Treba je, da spremenimo naslov lista. Treba je, da se točno organiziramo v klub. Sicer ni mogoče delati. Pokazati je treba, da hočemo resno delati, da se ne igrakamo, da nismo več sentimentalni petošolci. Boriti se moramo. Dve leti smo sanjarili o nebesnih utrinkih in se izgubljali v mesečne višine. Gnilobe okrog sebe pa nismo videli. Na zemljo stopimo, na zemlji bodimo, v življenje glejmo. Vse smrdi okrog nas. Vse je gnilo. Povsod. Po celi dolini šentflorijanski. Cankarjevo delo moramo nadaljevati. S tem ga bomo počastili najbolj. Proslave in slavospeve prepustimo onemoglim starcem. Ali ne čutite, ali ne vidite, kako mrtvo mrliško je vse okrog nas? Ali ne čutite, ali ne vohate smradu tisočernih mrličev, ki gnijo po celi dolini šentflorijanski? Vsaka lepa beseda, vse lepo, kar smo zadnji dve leti pisali, sanjarili, ali se ni izgubilo kot samotni akord sredi puščave . . . Brez odmeva . . . Zato je treba druge besede, biča je treba in ostrega peresa. Kdor danes še misli, da je človek, kdor danes še veruje v človeka, je obdan s samimi mrliči. Za tisto lepo misel, za tisto lepo dejanje, po katerem smo hrepenele, ni bilo odziva nikjer. V posmeh smo. Nikjer ni odziva. Ne pri tistih velikih gospodih, ne v cerkvah, kjer brezbožni ubijajo in še vedno križajo Kristusa, ne v šolah, kjer nam vtepajo dolgočasni profesorji zaprašene učenosti. Nikjer. Po cesti hodijo mrliči in ti, ki obujaš v sebi človeka, se šetaš po pokopališču živih mrličev. Nič naj te ne bo strah za to, ker si sam. Veruj in v tebi se vzbudi moč. Ponos mora biti v tvojem srcu, zato ker si sam; vseupor, ki žari v tebi in je nov človek, bo pokopal vse mrliche. Novo

življenje je na pohodu. Ne smemo biti med poslednjimi . . .

. . . Predlagam, da prekrstimo list v ime »Človek mrtvaških lobanj«. Maksim naj napravi naslovno sliko. Imam idejo. Vse polno obrazov, v resnici mrtvaške lobanje, portreti slovenskih velemož, velikih mrličev, med njimi maske profesorjev, direktorjev, poslancev, ministrov . . . Velikanska grmada mrtvaških lobanj. In sredi teh mrličev, živih mrličev, ki hodijo v življenju okrog in ki jih je treba odstraniti, pokopati, uničiti, iz te mračne, mrliške slike žari v kotu zgornj bled, odločen mlad obraz, z nazaj počesanimi lasmi, ki mu jih preganja veter tega ozračja. Pogled oster, vseprodirajoč, odločen, gleda nekam daleč, v bodočnost . . . Tako približno. Maksim naj nariše. Tako je končal. Papir, na katerem je imel napisan svoj govor, svoj protest, je med govorjenjem zmečkal.

Prvi je izpregovoril Mirko, učiteljski, bivši sošolec Stanetov. (Grščina in matematika sta ga po peti šoli pregnala na učiteljske. Mogoče, da je bil kriv tudi profesor matematike.) Mirko je bil rahlo čuten. V peti šoli, ko so se zedinili, da začnejo izdajati list, je krstil glasilo: »Utrinki . . . Iskrice, ki padajo sredi noči iz zvezd. Trenutki duše, ki se utrnejo in zasvetijo kot svetel utrinek samotnemu popotniku na pot . . . Tako je govoril pred letom in pol. Tih, nežen je bil kakor dekle. Tako je dejal Stane. »Ne vem, fantje, zakaj bi ne ostali pri starem imenu.« Nekam bolešno je govoril Mirko in skušal braniti staro ime. Stane je takoj posegel vmes. »Ah, vrag po starem. Ali ti ni nerodno, če moraš še tretje leto nositi obleko, ki si jo nosil že dve leti? Še srajco premenjaš vsak teden.«

itd.) intelektualca »neizobraženega« posameznika, nego sodba intelektualca, ki je preje sodba predsodkov, zastarelih in nabiflanih nazorov, nego sodba njegovih možganov.

Ta uvod se mi zdi potreben, kajti jasno je, da se umetnine ne ustvarja jo zavoljo petorice kritikov (najmanj pa ne zavoljo slovenske petorice), marveč za vse tiste, ki jim je uživanje umetnin postala vsakdanja duševna potreba. In trdo verujem, da je sodba priprostega človeka iz množice ne samo pravičnejša, marveč tudi pravilnejša. Saj je gledanje in uživanje preprostega človeka tako naravno in nepopačeno, tako neodvisno od afekcije in samoljubnih umišljanj ter profesionalističnih tekem, da o tem ne more biti nikakšnega dvoma.

Nihče ne more n. pr. trditi, da vsaka deklica ne more absolutno sigurno trditi, jeli lepši cvet vrtnice ali koprive. . . . In kakšna razlika je v bistvu med lepim vobče in lepim pri umetnini??

Dvakrat natlačeno polna ljubljanska drama je sprejela »Krizo« z entuziazmom, kakršnega v tej drami ne pomnim, dasi sem reden obiskovalec teatra. Če pišem, pišem tedaj opravičeno o občutju vseh tistih, ki so z nepopisno ljubeznijo sprejeli to slovensko umetnino. Da, umetnino! Zame in za najmanj devetdeset odstotkov vseh, ki so prisostvovali obema vpriporitvama, je to umetnina. Če za kakšnega profesorja to ni umetnina, ne pomeni to niti toliko, kolikor pomeni črnina za njegovim dolgim nohtom. Kdo je upravičen soditi, kaj je umetnina in kaj ni umetnina? Kdo je komurkoli dal legitimacijo, da z absolutno gotovostjo trdi: to ni umetnina ali to je umetnina? Kdo ga je nezmotljivo določil, da sme trditi: Oslite vsi, ki vidite v tem kaj lepega!

Očitajo »Krizi« tudi tendenco, propagando. . . . Pravijo: »Ostalo bo kot propagandno delo. . . . Mar je in mora biti propaganda kaj slabega, kaj takšnega, kar moramo že a priori obsoditi, a limine odkloniti? Mar je delo, ki nosi misli in ljubezen, hrepeneje in voljo milijonov manj vredno od dela, ki zagovarja misli kakšnega posameznika. . . . Zakaj bi bila ljubezen milijonov manj vredna, nego, intelektualni imperializem enega posameznika. . . . Da pa bi delo brez misli in idej bilo sploh absurdno, o tem menda danes nihče več ne dvomi. . . .

Nekdaj sem bil v ameriškem »Proletarcu« napisal. . . . Tendence sitih, oblečenih, obutih — niso tendence! Le tendence lačnih, bosih in nagih so — tendence!!

»Krizo« niti ni tako strašno propagandistično delo, kakor se morebiti preplašenim gospodom v prvem trenutku dozdeva. Pisana je tako objektivno, da sem se moral čuditi, kako je bilo mogoče človeku, ki aktivno sodeluje v vsem gibanju, podati tudi o nasprotniku tako zelo objektivno sliko.

Kdor ni tega občutil v trenutku, ko umirata zastopnika dveh sil, prvi z besedami: »Živela Jugoslavija. . . . drugi v ozadju z besedami: »Živela Internacionala. . . .«, ta nima pravice govoriti, da je Golouh hotel podati objektivno sliko. . . . Tudi sodbe o objektivnem so namreč lahko prav različne, le utemeljene morajo biti.

Kako sem vzljubil obojico, ki sta umirala!

Kako blizu sta mi bila oba. . . . dasi sem se bil ob čitanju časopisnih popisov nekega podobnega dogodka jasno opredelil samo za enega izmed tistih dveh. . . .

Umetnina me je pomirila z obema. Obema je veljala moja solza ljubezni. Toliko o objektivnosti!

»Krizo« je prva slovenska uspela drama mas, prva slovenska uspela kolektivna drama. Grajena je odlično; to je dokumentiral oder. Na poslušalca vpliva s sugestivno močjo. Delavstvo v parterju, v ložah, na stojiščih je živo sodelovalo s sceno. Vse misli so podane tako interesantno, da niti za trenutek ne postajajo dolgočasne. Poslušalec se živo interesira za potek debate, rad bi se dvignil, rad bi odprl usta in se soudeležil de-

bate, da bi tudi on doprinesel svoje miselno zrno k razčiščenju pojma o razmerju med delom in kapitalom na prvi in delom in delavcem na drugi ter delavcem in kapitalizmom na tretji strani, torej o razmerju, zavoljo katerega je v idejnem pogledu Golouh drama pisal in napisal. Tudi o blodnjah delavcev, ki jih beda včasih tira v obup, bi vsakdo izmed poslušelcav rad povedal svojo misel poslušarstvu, ki vzbuja bratomoren boj med proletarci, o vseh problemih, ki so tako živo aktualni in jih pisatelj tako zanimivo in pestro riše.

Značaji: ravnatelj, upravnih svetnikov (posebno »nemškega« žida in Sloveica), Punterja, urednika itd. so tako izredno posrečeno in notranje in zunanje oblikovani in ustvarjeni, da si moremo komaj želeli kaj boljšega.

Scene, kjer nastopajo mase (1., 3., 4. in 5. scena) so nekaj, česar Slovenci do danes še ne poznamo. Vide ti je, da je pisatelj zrasel z masami, da je ustvaril takšno umetniško resničnost, ki nas z nedoljivo silo povleče v krog svojega živega življenja.

Tako je dobila slovenska literatura novo dramo, delo ki je — vsaj zame — pomembnejše, nego vsa opavana dela poslednje dobe, delo, ki bo kljub odporu in policijskim nevšečnostim še dolgo — vsaj do vtelesenja bistvenih socijalističnih misli — navduševalo naše množice, da bodo z resnično in ne z umetno, s časopisno kampanjo vzbujeno ljubeznijo sprejemali in uživali lepoto te umetnine.

Morebiti bo tudi v inostranstvu stvar doživela svoj uspeh — če bo mogoče premostiti več ali manj precej izrazito slovensko obeležje drame.

Kolikor je vredno delo samo, baš toliko je bila vredna vpriporitev.

Delo je bilo vpriporjeno, če ne vpoštevamo dejstva, da je oder ljubljanske drame za kolektivno dramo mnogo premajhen i v globino i v širino, z izrednim uspehom. Kar pride pri tem delu v prvi vrsti v poštev, so scene, kjer nastopajo mase. In baš v teh nastopih smo videli vzorno režijo. Smelo trdim, da skoraj nisem še videl niti v ljubljanski drami, niti v ljubljanski operi tako prezbrlikorno uspele režije množič. Kdo ni posebno v tretji sceni s trepetom v srcu pričakoval prihoda njih, ki so obrorož. prišli v delavsko mesto? Kdo ni čutil utripa razburjenja, nekega bolet. pričakovanja množič v tem dejanju; kdo ni bil v tem dejanju eno in isto z množico?? In potem: Četrta scena (baš v tej sceni je precej škodovala ožina in plitvina prostora!). Delavstvo je videlo samo sebe, videlo je svoj veliki greh in ga je dobro razumelo! Kaj naj rečemo naposled o peti sceni? Ljudje okrog mene so jokali. In mi pride nekdo in pravi: To ni umetnina! Človek, ki nima kulture srca, ki ni razumel nič, ki ne ljubi nič, ki ni videl še trpljenja, ki ni občutil gorja ljudi, ki zapuščajo dom, svojo zemljo in nosijo svoj trud, svoje moči, svojo ljubezen v tujino — le takšen človek je mogel spriti te scene in takšne vpriporitve ostati trd. . . . in misliti, če je to umetnina ali ni to umetnina. Dobro, pravico ima do tega, a povedati bi moral: Moje srce ni navadno srce, moje srce je nenavadno. . . .

Tudi posameznim igralcem (n. pr. v 2. in 4. ter 6. sceni) se je očitno poznala roka režiserjeva, nič manj pa izredna marljivost, ljubezen do dela in talentiranost posazemnih igralcev daleč nad normalni nivo. Ne vem, kdo je kakšno vlogo igral, ne vem kako se kateri izmed igralcev piše in zdi se mi, da nisem občutil potrebe, da bi jih poznal kot ljudi s ceste; zdi se mi, da mi bodo ostali za vedno v spominu kot živi tvorci odrske »Krizo«.

Kako do poslednjih podrobnosti je bil n. pr. izdelan tip ravnatelja, kako prepričevalno je včasih vplival njegov argument na socijalističnega delavca, kako simpatičen nam je bil kljub vsemu!

Puntar! To je bil manj igralec, to je bil resničen puntar! In njegov organ!

Kratko in malo. Vsi in vse — me moriranje takšno, da bi polovico, samo polovico podobnega nekaterim našim poklicnim igralcem ne škodovalo!

Opazile so se pri nekaterih igralcih semtertja pomanjkljivost kulture jezika, organa in kretanja, vendar pa je vseukupen vtis igre vse majhne hibe z lahkoto — ne pokrili — zmagali.

Tako je bila za mnogotere ljubitelje teatra ta vpriporitev izreden umetniški užitek.

Režiser Bratko Kreft je sijajno ovrgel trditev, da diletanti ne morejo ustvarjati resnične odrske umetnine ter potrdil besede Bratinove, povedane celjskim diletantom: Če more in mora živeti slovenski pisatelj, muzik in slikar več ali manj le kot diletant (v pozitivnem pomenu te besede), zakaj bi ne mogel tudi igralec-diletant vstvarjati resnične odrske umetnine!

In tako imamo mnogo upanja, da bo slovenski teater kljub zeleni zavisti mnogih »strokovnjakov« in kljub napihjenosti mnogoterih slovenskih žab uspeval in nam dal še mnogo dobrih del in mnogo dobrih upriporitev.

»Svoboda« pa bo morebiti postala gibalna sila novega slovenskega teatra, ki ga danes tako zelo pogrešamo in tako težko pričakujemo.

Vestnik „Svobode“.

Članstvo »Svobode« narašča!

Pozivu centralnega odbora, da je treba nabirati nove člane »Svobode«, se je odzvalo mnogo podružnic. Naj-

več novih članov so doslej pridobile podružnice v Ljubljani, na Viču pri Ljubljani, Velenju in Trbovljah. Vse podružnice opozarjamo še enkrat na razpisane nagrade: za 10 novih članov broširano »Krizo«, za 25 v platno vezano, za 50 v usnje vezano »Krizo«!

Podružnice, ki doslej še niso začele s to nabiralno akcijo, naj sedaj gredo tembolj žilavo na delo!

Samo 10 odstotkov plačamo od svojih prireditel!

Ker razne oblasti niso priznavale odloka velikega županstva o znižanju taks za prireditve »Svobode«, je centrala tozadevno intervenirala pri ministrstvu prosvete. Ministrstvo je našo prošnjo uslišalo s sledečim odlokom:

Ministrstvo prosvete Kraljevine SHS, umetniški oddelek.

U. br. 6457, 26. aprila 1928.

Na prošnjo Delavske zveze »Svoboda« v Ljubljani daje umetniški oddelek ministrstva prosvete uverjenje: da so predstave, ki jih bo prirejalo omenjeno društvo tekom leta 1928, umetniško-diletantskega značaja in da se ima na podlagi tega ter na osnovi tar. br. 99a zakona o taksah plačati vsega skupaj 10 odstotkov na račun takse za vstopnice.

S tem je ta zadeva definitivno rešena. Če se bo kaka preveč požrtvovalna davkarija še vedno zoperstavljala temu, sporočite takoj centrali, ki bo poslala sodnijsko overovljen prepis ministrskega odloka, obenem pa poučila dotične davčne uradnike, da naj izvajajo ukrepe ministrstva.

Iz delavske Slovenije.

Maribor.

Kasarne so šle po vodi. — Velik klerikalni polom — mestna občina bo morala zopet ceho plačati za »umno« klerikalno občinsko gospodarstvo.

Vsa slovenska javnost, ki čita klerikalne liste in tiste famozno lažnjive »Mariborčane«, s katerimi so naši črnuhi lovili volilne kaline, se bo spominjala, kako gloriozo so klerikalci peli svojemu županu Leskovarju, da ima on edini smisel in voljo za dobro občinsko gospodarstvo in kateremu se ima mestna občina zahvaliti, da je vložil tožbo proti vojnemu erarju na plačilo večje najemnine za tri mestne vojašnice. Dr. Leskovar je bil že leta 1920 vladni komisar na mestnem magistratu in pozneje, za časa županovanja s. Grčarja, je bil isti gospod mestni svetnik, predsednik pravnega odseka in je nekaj časa imel takorekoč monopol v zastopanju mestne občine, pa mu ni tedaj padlo v glavo, da bi bil zahteval, da naj mestna občina toži erar zaradi najemnine vojašnic. Saj je isti dr. Leskovar napravil leta 1921 pogodbo z erarjem za odkup vojašnic in je tudi na ta odkup čakal. Je tedaj brezmejna ter drzna demagogija klerikalcev, ki so pisali, da je moral »priti« dr. Leskovar (kot nekaj mesija) in ki je vložil tožbo: češ, socijalisti so to zanemarili, njihov župan ni ničesar ukrenil in mestna občina je toliko in toliko milijonov izgubila vsled nemarnosti socijalistov itd. Klerikalci so šli tako daleč, da so celo v proračunu za tekoče leto postavili vsoto od 1.774.000 Din kot letni dohodek iz nove najemnine vojašnic še predno je sodnija zadnjo besedo spregovorila. To je veljalo za občinske volitve, ko pa je prišel občinski proračun na razpravo, pa so hitro omenjeni fiktivni dohodek črtali in črtali so potem pasivni proračun ter uvedli celo vrsto novih davkov, pa kljub temu niso proračuna uravnali tako, da je še ostal nepokrit primanjkljaj za okroglo 300.000 Din. Sedaj pa je prišla, kot strela iz jasnega neba, vest, da je mestna občina v tretji inštanci izgubila pravdo proti vojnemu erarju, katero je vodil sam bivši župan in oblastni predsednik dr. Leskovar in da mora mestna občina tudi stroške plačati, ki bodo znašali malenkost — okrog 100.000 Din.

Ta polom je na klerikalce naravnost katastrofalno učinkoval. Novi župan ni hotel niti seji predsedovati, v kateri je bilo treba o polomu poro-

čati, četudi so si gospodje zamislili, da bodo to reči, sedaj ko je krah tukaj, v tajni seji poročali. To so jim socijalisti prestrigli s tem, da je s. Bahun stavil v javni seji vprašanje, na kar se je morala vršiti debata. Klerikalci so s svojim Leskovarjem dobili nekaj pod nos in na pripombo sodr. Bahuna, da mestna občina sedaj pričakuje, da se dr. Leskovar odreče onemu delu honorarja za ta proces, katerega so klerikalci tako umazano izkoriščali za volitve ter naglašali, da je proces samo njihov oziroma Leskovarjev, ki presega stvarne izdatke, da se torej odreče zaslužku, je napravil dr. Leskovar medklic: »Kaj pa še?«

Toda ironija! Dr. Leskovar je med tem že, in sicer že davno pred izidom procesa, spravil na varno velik del svojega honorarja in ni čakal na konec, katerega ni bil gotov kljub obema nižji inštancama, ki sta baje razsodila občini v prilog. Iz Leskovarjeve terjatve, ki jo je izstavil na župana, izhaja, da je višje deželno sodišče odmerilo Leskovarju honorar in sicer za prvo inštanco s 83.080.25 Din in za drugo inštanco 1712 Din; torej skupaj 84.792.25 Din. Medtem ko za tretjo inštanco še ni honorar odmerjen, pa je dr. Leskovar že sam ta honorar določil s 1500 Din. Dr. Leskovar pa ni z zgoraj od sodišča odmerjeno vsoto zadovoljen ampak terja skupno Din 96.492.25. Dr. Leskovar je torej prejel na gornji račun že preje in sicer: za razsodbo Din 66.000 in za zaslužek 26.280.25. Skupaj 92.280.25 Din.

»Požrtvovalni« zastopnik mestne občine je že dosedaj prejel za Din 5988 več kot mu pripada in terja še kot ostanek Din 4212.

Njegov račun tedaj presega ono vsoto, ki mu jo je določilo sodišče, za 10.200 Din! V tem se morda izraža tista velika klerikalna vnetost ter požrtvovalnost za mestno občino, ki jo klerikalci tako radi naglašajo zlasti ob volitvah. Mestna občina pa ima pričakovati, da bo še večkrat osrečena s takimi procesi, od katerih imajo edino advokati dobiček. dokler jo bodo klerikalci vladali. Ni še končana zadeva Hinterlechnerjeva, v kateri je tudi zgoraj imenovani gospod igral glavno vlogo in ki ni samo stala mestno občino več stotisoč Din, ampak s katero si je občinska uprava nakopala nesmrtno blamažo in to samo radi nesposobnosti in pa hudo-bije gotovih ljudi.

Gospod dr. Leskovar je že za časa njegovega komisarijata tako gospodaril, da je mestna občina utrpela v znani prašičji zadevi okrog 127.000 kron, kar je za tedaj tudi predstavljalo lepo vsoto!

Družabni večer Esperantskega društva v Mariboru. Tukajšnje Esperantsko društvo priredi v sredo, dne 23. tm. zvečer ob 8. uri v zadnji dvorani hotela »Zamor« v Gosposki ulici družabni večer, na katerega vabi vse člane in prijatelje. Na programu je kratko predavanje o zgodovini moderne opere in predvajanje opernih arij na prvovrstnem gramofonskem aparatu, ki ga je društvu za ta večer dala na razpolago znana tukajšnja trvdka in trgovina z muzikalijami Franc Perc. Vstop prost.

Celje.

Vsem sodrugom priporočamo, da si nabavijo slike »Križe«, ki jih je založil »Delavski oder« v Ljubljani. Slike so lepe in tvorijo lep spomin na prvo predstavo »Delavskega odra«, ki je vprizoril z velikim uspehom prvo slovensko socialno dramo, ki jo je spisal s. Golouh. Slike se naročajo pri s. Komavliju, pri katerem se dobi tudi knjiga.

Trbovlje.

»Jutrov« dopisnik piše, da se naše delavstvo razburja nad odredbo velikega župana, po kateri morajo biti ob plačilnih dneh gostilne zaprte že ob 20. uri. Delavstvo se nad to odredbo velikega župana ne razburja prav nič, ker ga ta odredba pravi nič ne boli. Razburjajo se najbrž gostilničarji, ker tem reže ta odredba bolj v živo. Ako je hotel vzeti dopisnik »Jutra« v zaščito te, bi bil to lahko storil na drug način, ne da bi se bil pri tem skril za hrbet delavstva, na katerega pada vsled tega temna senca. Ako delavstvu kaka odredba ne bo všeč, bo ono nastopilo proti nji javno in odkrito in se ne bo skrivalo za nikogar. Nam se to ne zdi ne možko ne pošteno. Rečemo pa, da smo imeli o Jutrovem dopisniku boljše mnenje.

Šoštanj.

Pred občinskimi volitvami. Dne 3. junija tl. se bodo vršile pri nas volitve v občinski zastop. Vložene so štiri kandidatne liste: Demokratska,

Socijalistična, Nemško-klerikalna (firma Ljudska) in tovarniška lista (firma Red dela). Pri zadnjih občinskih volitvah so bile samo tri liste, ker so Nemci s tovarno in klerikalci šli skupaj in dobili pod terojem ravnateljstva tovarne skoraj vse delavske glasove (156). Te volitve so bile na zahtevo demokratske in socijalistične stranke razveljavljene, ker se ni moglo dopustiti, da bi prišel teror tovarne v prakso in vladalo v občini par nemškutarjev s pomočjo delavskih glasov. Ker pa je bilo predvideno, da po ponovnih volitvah položaj ne bo nič boljši, je skušal župan oziroma gerent Vrečko po navodilu političnih oblasti doseči med strankami kompromis in mandate brez volitev. Tak kompromis je bil po treh sestankih zastopnikov strank dosežen pod pogojem, da se prepreči vsako izvenstrankarsko kandidatno listo. Socijalisti in demokrati so svojo obljubo možato držali. Nemci pa so pod vodstvom ravnatelja tovarne Woschnagga svečano obljubo prelomili in sestavili svojo tovarniško in posebej še nemško-klerikalno listo. S tem je padel dogovorjeni kompromis v vodo in potrebne so volitve. Sedaj pa h kandidatnim listam. Na tovarniški listi so ravnatelj Mraulagg, duša nemštva v Šoštanju. Dr. Majer, odvetnik v Šoštanju in zastopnik tovarne v pravnih zadevah, mož, ki je po razsulu vojne leta 1919 kot organ občine dal aretirati razne nemškutarske osebnosti v Šoštanju menda iz same navdušenosti do slovenskega nacijonalizma. Koradej Anton, bivši bernotov socijalist, pozneje pripadnik socijalistične stranke. Poleg navedenih odličnjakov so na tej listi »Red dela« v ospredju razni tovarniški pazniki, drugi delavci pa so potisnjeni kot nameček bolj v ozadje. Saj ne bodo smeli v občinskem zastopu črhiniti nobene besede, glasovati pa izključno po receptu dr. Majerja in ravnatelja Mraulagga. Pa naj še kdo reče, da ne bo to res pravo zastopstvo reda pri delu. Nemško-klerikalna lista s firmo »Ljudska lista« nosi seveda same veljake mesta Šoštanj, ki smejo govoriti več ali manj nemško v posebnem dialektu. Posebno je zastopan gostilniški stan, med kojimi je tudi Anton Rožič, bivši gostilničar v Zadržnem domu in nekdanji socijalist. Delavcev na tej listi

prav za prav ni, najbrže se niso hoteli mešati med deutsche Spitzbürgerje. Socijalistična stranka je postavila proti vsem drugim samostojno kandidatno listo z nosilcem sodrugom Schwarzem, obrtnikom, na čelu. V ostalem so zastopani na tej listi vsi stanovi izven tovarniških delavcev, ki so candidature odklonili iz boječnosti pred terorjem tovarne, da bi ne izgubili službe, kakor se je pripetilo pri zadnjih občinskih volitvah. Demokratska lista sestoji iz meščanov slovenske nacije, pomešana z nekaterimi obrtniki in delavci v ozadju in nosi firmo »Slov. obrtniška lista«. Kakšen bo bodoči občinski zastop si vnaprej lahko mislimo. Socijalistična stranka ima tudi v občinskih zadevah jasno in določeno začrtano pot. Na bogve kak uspeh pri teh volitvah ne reflektira, skušala bo pa v občinskem zastopu uveljaviti kos svojega programa, ki bo šel predvsem za tem, da se sezida vsaj najpotrebnejša stanovanja v mestu. Drugič, da se bo pričel vlagati fnd za tako prepotrebni vodovod itd. Končno moramo ugotoviti, da gre Nemcem v Šoštanju, zlasti v tovarni za to, da bi popolnoma zatrli socijalizem med tovarniškim delavstvom. To dejstvo potrjuje izjava ravnatelja Mraulagga pri zadnjih kompromisnih pogajanjih, ko je šlo, da bi dobil podžupansko mesto socijalist. Ta gospod je tedaj izjavil, da on ne more in ne bo nikdar pripustil, da bi bil socijalist župan ali pa podžupan v Šoštanju! Gre pa tudi za pare, kajti tovarna hoče prikrajšati občinske dohodke na dokladih. Že v bivšem obč. zastopu se je bil boj, da bi se tovarni odpisal ookrog pol milijona dinarjev na škodo občine! Poleg vsega tega pa se hoče in se očitno utrjuje tudi nemškutarstvo v Šoštanju in celo s pomočjo občine. Če bodo volilci res tako nespamentni vederemo

Književnost.

Čitajmo socialistične, delavske knjige!

Na zadnji poziv, ki je bil objavljen v našem listu, se je javilo precej naših sodrugov delavcev, ki so razumeli potrebo razširjenja naše socialistične literature med delavstvo v mestih in na deželi. Vsem posameznikom bomo že pismeno odgovorili, splošna navodila pa hočemo dati v list, da bodo še novi sodrugi vedeli, da je treba ljudem knjig, socialistične izobrazbe, socialistične delavske literature.

Kakor dela klerikalna in liberalna buržuazija s svojo Mohorjevo ali Vodnikovo družbo, ki spravlja delavstvo, uradništvo in kmeta pod svoj meščanski vpliv potom meščanske izobrazbe, tako moramo mi socialisti delati na to, da spravimo zavedne delavce, uradnike in kmete

v naš tabor, da jim odpremo oči in jih privedemo tja, kamor spadajo! Med delavstvom ne smemo vršiti samo navadne agitacije, nego ljudi moramo izobraževati in sicer socialistično izobraževati.

V vsakem kraju, kjer so socialisti, moramo imeti enega ali več poverjenikov, ki bi imeli nalogo: razširjati socialistično literaturo med zavedno in nezavedno delavstvo, kajti vsi, vsi še rabimo znanja.

Širiti moramo tele knjige: Jack London: Železna peta, I. in II. knjiga staneta 25 Din. Charles Dickens: Božična pesem v prozi, 10 Din. Lovro Kuhar: Povesti, 12 Din. Miroslav Krleža: Golgota, 10 Din. Abditus: Idejni predhodniki današnjega socializma in komunizma, 15 Din. M. Beer (Štukelj): Karl Marks, njegovo življenje in njegov nauk, 20 Din. Anton Kristan: O delavskem in socialističnem gibanju, 20 Din. A. Kristan: O Ameriki in po Ameriki, 10 Din. V zalogi pa so še: Golouh: Kriza, 15 Din. Deveti Januar od Gorkega, Pariška komunizma i. dr.

Vsak poverjenik naroči knjige pri Delavsko-kmetijski podporni in prosvetni Jednoti ali pa pri Zadržni založbi v Ljubljani, Aleksandrova c. 7. Poverjeniki dobe za svoje delo tudi nagrade. Da pa lahko boljše razširjajo knjige, dobe tudi nasvete. Vsak poverjenik pa ima več izvodov brošure Delavsko-kmetijska prosvetna in podporni Jednota, ki je izšla v Zadržni knjižnici.

Na delo, sodrugi! Na delo, poverjeniki! Če ima Mohorjeva družba kaplane in župnike za poverjenike in če ima Vodnikova družba podeželsko inteligenco za razširjevalce svojih knjig, tedaj moramo imeti tudi mi kader zaupnikov-poverjenikov za mesta in za deželo!

Socialistične knjige morajo med ljudi! Čim več socialistične literature, tem bolj zrelo socialistično gibanje, tem več našega vpliva.

Tombola železničarskega glasbenega društva »Zarja« se vrši nepreklicno 3. junija 1928 ob 3. uri popoldne. Delavska godba potrebuje nove instrumente in zato segajte po srečkah, ki stane ena samo 2.50 Din. Dobitki pa so zelo lepi in dragi.

Za tiskovni sklad so darovali sledeči sodrugi iz Prevalj: Arh. Jurij 4 Din. Znidaršič Hubert 5 Din. Stanovšek Hinko 10 Din. Wolf Franc 5 Din. Zupanc Franc 5 Din. Breznik Ivan 5 Din. Lužnik Štefanija 5 Din. Vošank Ivanka 5 Din. Filip Karl 5 Din. Koren Pavel 10 Din. Topolovec Ant. 41 Din. skupaj 109 Din. — Za boj proti korupciji je daroval s. Moretti Josip, Jesenice-Fužine 20 Din. — Nagrado tiskovnega sklada si je pa pridobil sodr. Arh. Jurij, Zagorje ob Savi, ker je nabral 400 Din za tiskovni sklad. Tem res požrtvovalnim, posnemanja vrednim sodrugom izrekamo tem potom iskreno zahvalo.

DARILA ZA BIRMO!

Niki-ure	Din 90, 150, 200
Srebrne ure	Din 220, 280, 330
14 kar. zlate zapestne ure	Din 350, 400, 450
14 kar. zlate vratne veržice	Din 95, 150, 200

Jurčičeva ul. 8
A. STOJEC
MARIBOR

Sodružice in sodrugi!

Kupujte samo pri trvdkah, ki oglašujejo v »Delavski Politiki«! ...

II. Okrožni zlet DTE „Svoboda“, Studenci, dne 14. in 15. julija v Studencih.

Na plan za „Svobodo“!

Prireditel se vrši ob vsakem vremenu.

Odbor.

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radlowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastonj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

Vsi kupujejo obleke pri

J. Trplinu, Maribor, Glavni trg 17

ker tam se dobi suknjo že od 26 Din naprej, kakor tudi vsakovrstno drugo blago po najnižjih cenah.

Mobilije vsakovrstne od navadne do najfineše izdelave iz mehkega, trdega kakor tudi inozemskega lesa po najnižjih cenah. Samo lastna izdelava v Produktivni zadrugi mizarskih mojstrov. S prvim majem zelo znižane cene, solidno in dobro delo kakor tudi enoletno jamstvo.

Maribor, Grajski trg štev. 3.

Delikatesna trgovina

FRANC KURINČIČ

Prijeten bufet za sedeče goste.
Maribor, Aleksandrova c. 31.

Zbirajte za tiskovni sklad!

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898

MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38

Telefon 324

Prodajalne v Slomškovi ulici štev. 2 in na Glavnemu trgu štev. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni težji. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarne pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.